

ԱՌԱՅ

ՀԱՅ ԱՌԱՅԱԽՈՍԻՆ ՀԱՅ ԿՐԻՏԻԿՈՍԸ

Առաւելաւս հայ գրչին
Մօռը գալով, օրին մին,
Հայ կարգացող Տէրացուն
« Բարեւ, կ'ասէ, պատուական »:
« Բարին յարեգ, սիրական,
« Ինչպէս եղաւ որ՝ մեր առն՝
« Նընորչք բերիք անգուսման »:
Այս զրուցելով տեղէն կ'ելնէ
Առաւելաւսն՝ ու կը խընդրէ
Որ հիւրն նըստի: Մատի շերթար,
Յետ մի քանի զընոյններու,
Ինչպէս կ'անէն սովորաբար,
Կըրթեալ մարդիկը՝ իրարու
Տեսնուելու տանին:
Անմիջապէս կը սկըսին
Վիճէլ, դատէլ մեր ազգային
Մանրակըշեւ խընդրոց մասին.
Հայոց հին պատմութեան,
Նոր գըրջաց ուղղութեան,
Աշխարհաբար գըրաբարի,
Նախնեաց հընման այբուբենի:
Մէր Տէրացուն տես՝ ահա
Դեմութենէս կը դառնայ,
Խորենացին և Փարպեցի,
Նոյն մեղաւորութն Եղիշէ,
Լամբոնացին, Նընորհալի,
Քըննութեան տակ կը ձըգէ.
Եւ կը դատէ տիրաբար
Իբրեւ քըննիչ անաշառ՝
Նոցա վարկն ու արժէք:
Սակայն ոչ երբեք՝
Աոցամէ մոյն,
Կու տայ գովութիւն:
Միայն այս կ'ասէ.
« Հեղինակ լինելն
« Հըմուութեամբ գըրելն
« Սակաւուց գործն է: »
Առաւելաւսն կը հասկընայ
Որ Տէրացուն լեզուին տակ
Պաշտատեան բան մի կայ,
Որ զրուցելու համարձակ
Ի՞նչ կը քաշուի:
« Նոր առակն
« Նիւթ է, կ'ասէ ինքերեն,
« Այս Տէրացուն տարօրէն »:
Ապա գարձած առ Տէրացուն՝

Այսպէս կ'ասէ. « Մէր գըրաւթիւն
« Ունի շատ մեծ կարօտութիւն
« Նոր ուժերու որ զարգանայ,
« Պարոն, այդ ձեռ գործն է ահա »:
Հոն Տէրացուն շըփացած
— « Ունիմ, կ'ասէ, մի քանի բան, էս գըրած,
« Որ ժամանակին,
« Ի լոյս կ'ընծային:
— « Մէք այն ատեն կը կորգանք
« Ձեր հըմաւոյն աշխատանք »:
Առաւելաւսն իբր վերջաբան
Կ'ասէ իրեն խօսակցութեան:
Այլ Տէրացուն լըցուած իրմով,
Եւ ջըցընել կամենալով
Իւր անըստառ գիտութիւն,
« Խընդրեմ, կ'ասէ, թողութիւն.
« Առաւելաց մասին, եթէ որ հաճիք.
« Կարող եմ յայտնել ետեմ վարկ, կարծիք
« Որ և անշուշտ ձեզ համար
« Կարնան լինել օգտակար »:
— « Ես շատ կը ցանկամ »,
Կու տայ պատասխան,
Առաւելաւսն հետաքըքի:
Միւսն կը սընսի ծոխաբար.
« Այդ մասին մեջք հանաւար
« Ճանչցուած է Լաֆոնտէն.
« Եւտակը ես ձեզ զրուցեմ,
« Ձէ եղած որ անձանձիր
« Կարնամ կարգալ անընդհատ
« Այդ առակաց քանի մ'հասն »:
Առաւելաւսն խօսք կըտրելով
— « Անշուշտ, կ'ասէ, գուցէ հայ լեզուով
« Կարգացել էք Լաֆոնտէն ».
— « Այո, կըրկնէ միւսն, հայերէն.
« Քաղաքին ես չը գիտեմ ».
« Ուր թարգմանութիւն, և ո՞ւր բընագիր,
« Այդ երկուսին մէջ կայ շատ մեծ խըտիր »,
Կ'ասէ իսկոյն Առաւելաւսն:
— « Ոչ, կը կըրկնէ կըրկոնկոն,
« Ես հայերէն լեզուի մասին
« Ամենին խօսք մի չունիմ,
« Այլ իբրեւ դաստիարակ,
« Իրտուլեան տապաւնիչն
« Կը մերժեմ գուրս բացարձակ
« Ամեն առակ: Այլ գուցէ, խընդրեմ,
« Ձի նեղանաք այսոր գէմ: »

« Ես առականաց մէջ կը տեսնեմ
« Կենդանիներ տեսակ տեսակ
« Մինը միւսէն խայտառակ.
« Լըրբենի կապիկներ,
« Արջնաէր առիւծներ.
« Դաւադիր շար աղուէս,
« Եւ գայլեր աներես.
« Որոց շար բարբէր է տիպար,
« Վնասարեր են որդոց համար:
« Առականց միջէն
« Ես միշտ կը լեսեմ
« Իշու զբազբոց.
« Անգոր կենդանեաց
« Վայեր սըրտախոց.
« Առիւծին՝ կատղած
« Սաստիկ մըռնիւն:
« Ոռնալ գայլերուն:
« Դուք, առականց էք ճեղինակ,
« Ասէք, խընդրեմ, ձեր կարծիք,
« Նոյն ձեր գըրած ամէն առակ.
« Միթէ չեն տար, իմ խօսքերուն հաւատ.
« Առականս մըտախոհ,
« Գիտեմ, կ'ասէ, ես ի փորձոյ,
« Որ շատ անգամ այլոց կարծիք
« Կը հարցընեն տեսակ մ' մարդիկ:
« Եւ ինչպէս գուք ասացիք.
« Իրենց կարծեաց միշտ փընտռելով հաւատ.
« Բայց ուղղութեան գա չէ նըշան [աստիք]:
« Այլ կամակոր յամառութեան: —
« Արգեթէ գուք, Տիրացու,
« Կ'ուզէք շիտակի լսելու.
« Առանիկ ձեզ իմ գատաստան.
« Նախ և առաջ Կըրիստիկայն
« Պէտք է կարգայ խիստ շատ բան,
« Եւ ունենայ գըրխոյն մէջ
« Գիտութեան մեծ պաշար՝ չեղջ:
« Լաւը վատէն, տկն յանդիման,
« Պէտք է զատէ: Ամէն մարդ

« Երբոր լըսէ նորա գատ,
« Հարկաւ իսկոյն հաւանի,
« Ճըմարտութիւն տեսնալով անյայտնի:
« Միաբը նորա միշտ ազատ
« Այլոց կարծեաց ոչ հետեող,
« Սակայն և ոչ արհամարհող:
« Ըջլաֆոնսէն մեծ թաղանգ
« Ընդունած է աշխարհք բոլոր.
« Քու փաստերն են որկար, անգոր,
« Այլ եթէ գու նորա ճարտար և ընտիր
« Առականին չես հաւանիր,
« Եւ չես ճանչնար նոցա յարգ.
« Ուրիշ բան չէ այդոր պատճառ,
« Բայց թէ անկիրթոյ ճաշակ,
« Որ չէ հասած տակաւին
« Նուրբ իմաստից այն կէտին
« Որ իմանայ այն անըման առականերուն
« Հիանալու գեղեցկութիւնն:
« Իսկ ով որ առականց մէջ չի գըտնար,
« Ոչ իմաստ և ոչ խըրատ օգտակար.
« Այլ լոկ լըսէ կենդանեաց՝
« Ոռնալ մննելու, Եւ կատաղած
« Նոցա բարբ, վարք կը տեսնայ.
« Այդոր պատճառն տես ահա.
— « Որ մ'կը պընդէ մարգուռն մէկն թէ՛
« Աշխարհք բոլոր գեղընցած է.
« Երկինք, երկիր, ասարեք համբուն,
« Ըստացել են մի գեղին գոյն »: —
« Այլ չի գիտեր եղկելին
« Որ իր աշխարհքը դեղին
« Կոչուած ցաւով վարակել են,
« Որ ամէն բան գեղին տեսնեն »:
« Տիրացուն շըփոթած,
« Այլայած կերպով,
« Դուրս կ'ենայ շուտով.
« Հաստատուն միտք գըրած,
« Ուրիշ անգամ այդ մարդուն
« Ուր չը կոխել բընաւ տունն:

Հ. ՔԵՐՈՎԱԷ Վ. ՔՈՒՆԵՆԵՐԵԱՆ

